

Eigenaarschap bestaat niet

18-09-2015

Column

De governancewereld misbruikt het woord ‘eigenaarschap’ om zeggenschap van aandeelhouders, leden of burgers af te dwingen. Dat is onjuist, lost het werkelijke probleem niet op en leidt tot onbestuurbaarheid, betoogt Hans Hoek, partner van C3 adviseurs en managers.

Het is erg in de mode om over ‘eigenaarschap’ te spreken. In de governancewereld wordt ‘eigenaarschap’ gebruikt om te pleiten voor meer zeggenschap van bepaalde belanghebbenden. In organisatieverandering is ‘eigenaarschap’ het buzzword om aan te geven dat medewerkers zich meer betrokken moeten voelen en meer verantwoordelijkheid moeten nemen.

Amerikaans denken

Ik vind ‘eigenaarschap’ een gruwelijk Anglicisme. Het is de letterlijke vertaling van ownership, waar een hele wereld van Amerikaans denken achter zit, dat niet op Nederland van toepassing is. Het woord staat wel in het *Groene Boekje*, maar komt niet voor in *Van Dale* of het Nederlands Wetboek. De woorden ‘eigenaar’, ‘eigendom’ en ‘bezit’ zijn wel Nederlandse woorden. ‘Ownership’ betekent ‘het in bezit hebben’ van iets. Maar dat is niet wat met de Nederlandse vertaling wordt bedoeld.

Lusten en lasten

Volgens het Burgerlijk Wetboek (Boek 5 (titel 1 lid 1)) is 'eigendom' 'het meest omvattende recht dat een persoon op een zaak kan hebben'. De eigenaar mag binnen wettelijke kaders en als het niemand schaadt alles met zijn bezit doen. De eigenaar heeft de lusten en de lasten van zijn eigendom. Hij mag het eigendom dus ook verkopen, maar blijft wel met schulden zitten als de verkoop niet genoeg oplevert. Huiseigenaren met een te hoge hypotheek kunnen erover meepraten hoe de lasten dan de lusten van het bezit overheersen. Als gepleit wordt voor 'eigenaarschap', dan gaat het echter altijd over de lusten en zelden over de lasten.

Aandeelhouders zijn geen eigenaren vennootschap

Dat heb ik ook tegen op het gebruik van de term 'eigenaarschap' in governance. We volgen dan klakkeloos de Amerikaanse opvatting dat aandeelhouders de eigenaren van de onderneming zijn. In de Nederlandse rechtsopvatting is dat onjuist. Aandeelhouders zijn eigenaar van waardepapieren in een vennootschap en niet van die vennootschap zelf. Dat blijkt ook wel bij een faillissement, want dan worden de schulden van de vennootschap niet op de aandeelhouders verhaald, maar zijn ze alleen de waarde van hun waardepapieren kwijt. Evenzo zijn leden geen eigenaar van de vereniging. De stichtingsvorm kent helemaal geen primaire belanghebbenden.

Rechtspersonen bezit van niemand

Rechtspersonen in Nederland zijn dus het bezit van niemand en niemand mag er zijn eigendomsrecht op uitoefenen. Het was daarom principieel onjuist dat de commissie Halsema in haar rapport *Een lastig gesprek* schreef dat de burger eigenaar is van de semipublieke sector. Zijn de 16,8 miljoen Nederlanders dan ieder voor een gelijk deel eigenaar van de semipublieke sector en mogen ze hun eigendomsrechten op deze 'zaak' volgens het BW uitoefenen? Halsema schrijft in hetzelfde rapport bovendien dat niet duidelijk is wat de semipublieke sector is. 'De zaak' waarvan die 16,8 miljoen burgers 'eigenaar' zijn, is dus ook al niet duidelijk.

Dreigende onbestuurbaarheid

Halsema is niet de enige die denkt dat ‘eigenaarschap’ een probleem oplost. Monasch en Van Dam pleitten er in *NRC Handelsblad* van 10 december 2014 voor dat ‘de publieke sector weer hoognodig van ons allemaal moet worden’. Dat suggereert dat de burger ooit eigenaar was van de overheid en dat ergens is kwijtgeraakt, wat volgens mij onjuist is. Maar belangrijker is de vraag welk probleem er wordt opgelost als mensen meer ‘eigenaarschap’ gaan uitoefenen. Bij familiebedrijven weten ze alles van de onbestuurbaarheid die ontstaat als alle broers, zussen, neven en nichten zich als eigenaar gaan gedragen en hun ‘bezit’ opeisen. Meestal gaat het bedrijf dan aan strijd ten onder.

‘Het bezit van de zaak, is het einde van het vermaak’

‘Eigenaarschap’ bestaat niet. Het is bovendien zelden duidelijk wat het probleem is dat met ‘eigenaarschap’ moet worden opgelost en waarom juist ‘eigenaarschap’ de oplossing is. Is er sprake van echt eigendom/bezit, met alle bijbehorende rechten en plichten? Zo niet, dan leidt ‘eigenaarschap’ alleen maar af van het werkelijke probleem. Als u weer eens een pleidooi leest voor ‘eigenaarschap’, schrap het woord dan en vervang het door ‘bezit’ en kijk vervolgens of er een zinnig betoog overblijft. Zo ja, dan is de volgende vraag of ‘bezit’ de oplossing voor het probleem is. We hebben niet voor niets het spreekwoord ‘het bezit van de zaak, is het einde van het vermaak’. Ook dat spreekwoord relativeert het belang van ‘eigenaarschap’.

Dr. Ir. H. Hoek is governance-adviseur in de gezondheidszorg en partner van C3 adviseurs en managers. Hij publiceert regelmatig over governance vraagstukken en is gepromoveerd op governance in de gezondheidszorg.

Klik [hier](#) voor meer informatie en contact en [hier](#) voor meer weblogs van Hans Hoek.

Auteur(s):

Hans Hoek (C3)

Dit artikel is gepubliceerd in:

GU2015sep